

Riktlinjer och principer för medborgardialog i Tierps kommun

Dokumentets giltighet och beslut

Dokumentnamn: Riktlinjer och principer för medborgardialog
Gäller för: Kommunstyrelsens verksamheter
Gäller fr o m: 2017-06-13
Gäller t o m: 2021-06-30
Fastställd av: Kommunfullmäktige § 74/2017
Fastställd: 2017-06-13
Diarienummer: KS 2017/495

Dokumentansvar och handläggning

Dokumentansvarig: Kristina Sennblad, Enhetschef, Kvalitet och strategisk utveckling
Handläggare: Susanne Ivarsson, utredare/utvecklare, Kvalitet och strategisk utveckling

Dokumenthistorik

Tidigare beslut: § 67/2014
Ersätter: Riktlinjer och principer för medborgardialog (KS 390/2014)

Innehållsförteckning

Bakgrund.....	4
Syfte	4
Definition	4
När ska dialog hållas?	6
Medborgardialogens del i styrningen.....	6
Behov och vinster.....	6
Delaktighetsformer.....	7
Principer för medborgardialog	8
Roller och ansvar i processen att ta beslut om, genomföra och följa upp medborgardialoger	9
Tillhörande dokument.....	10

Bakgrund

”Det ska vara lätt för invånarna i Tierps kommun att engagera sig och delta i den lokala samhällsutvecklingen. Alla behöver hjälpas åt”

Vision, Tierps kommun, strategiskt utvecklingsområde i livsarenan.

Att engagera medborgarna och skapa former för delaktighet och dialog för det lokala samhällets utveckling är en viktig fråga för vår kommun. Det är få som är medlemmar i politiska partier och ännu färre som är aktiva vilket gör att avståndet ökar mellan politiker och medborgare. Vi vet att det finns medborgare som är intresserade att delta i samhällsdebatten men utifrån sina förutsättningar och behov. Utifrån detta har förtroendevalda ett allt större behov av att få kunskap om medborgarnas värdering kring frågor de ska fatta beslut om.

Genom valen har medborgarna möjlighet att påverka utvecklingen i samhället och kan även utkräva ansvar för den politik som förts. Ett ökat valdeltagande och ett större engagemang kan bli resultatet av att utveckla dialogerna med medborgarna. Människor har ett stort samhällsengagemang och samhällsintresse, men vi behöver utveckla arenor för att fånga upp det engagemanget när vi ser att de traditionella arenorna inte lockar i den utsträckning vi önskar. Medborgardialogen handlar i grunden om att ta till vara medborgarnas kunskaper och idéer och se dem som en tillgång för att forma framtiden i Tierps kommun.

Syfte

Att införa medborgardialog som en del i styrprocessen innebär inte att den ersätter det representativa systemet. Syftet är snarare att stödja det genom att skapa transparens, öka kunskapen om systemet och utveckla samspel mellan de som styr och medborgarna.

Att medborgardialogen blir en del av beslutsprocessen är viktig så att flera medborgare kommer till tals, inte bara starka grupper. Att använda kunskaper, idéer och värderingar hos medborgarna för att fatta kloka, hållbara beslut och att göra prioriteringar.

Definition

Medborgardialog är ett verktyg för politiker att få insikt i hur medborgarna i kommunen tänker omkring olika frågor till exempel vid strategiska beslut. Medborgardialogen är en del av beslutsunderlaget. Det slutgiltiga beslutet fattas alltid av politikerna. Medborgardialogen ska ske i ett så tidigt skede att frågan fortfarande är påverkbar.

Medborgardialog är de förtroendevaldas arena och ska alltid genomföras av förtroendevalda. Det skiljer medborgardialogen från andra typer av dialoger som genomförs av tjänstemän, se tabell med definitioner nedan.

Det är politikernas ansvar att definiera när det finns behov av medborgardialog. Vid en medborgardialog representerar de förtroendevalda den politiska organisationen.

Typ av dialog	Definition
Medborgardialog	<p>Medborgardialog är ett verktyg för politiker att få insikt i hur medborgarna i kommunen tänker omkring olika frågor till exempel vid strategiska beslut. Medborgardialogen är en del av beslutsunderlaget. Det slutgiltiga beslutet fattas alltid av politikerna. Medborgardialogen ska ske i ett så tidigt skede att frågan fortfarande är påverkbar.</p> <p>Medborgardialog är de förtroendevaldas arena och ska alltid genomföras av förtroendevalda.</p> <p>Det är politikernas ansvar att definiera när det finns behov av medborgardialog. Vid en medborgardialog representerar de förtroendevalda den politiska organisationen.</p>
Intressentdialog (organisationsdialog)	<p>Handlar om att ta in synpunkter runt enskilda frågor. Synpunkterna blir en del av underlaget inför beslut. Det kan t ex handla om beslut om utformning. Det kan vara specifika grupper som inbjuds eller så kan inbjudan gälla hela allmänheten</p> <p>Intressentdialog genomförs av tjänstemän.</p>
Brukardialog/kunddialog	<p>Handlar om att ta in synpunkter runt enskilda frågor som är intressanta för en specifik grupp av brukare. Hur nöjda är våra brukare med de tjänster vi levererar. Syftet med en brukardialog och kunddialog är att förbättra verksamheterna och den service vi erbjuder medborgarna. Brukardialog fokuserar i hög utsträckning på hur verksamheten bedrivs och fungerar.</p> <p>Brukardialog och kunddialog genomförs av tjänstemän.</p>
Brukarråd	<p>För att ta tillvara på specifika gruppers synpunkter finns formaliserade brukarråd, pensionärråd och rådet för funktionshinderfrågor.</p> <p>Dessa dialoger förs mellan representanter för olika intresseorganisationer och förtroendevalda. Tjänstepersoner finns också med som administrativt stöd och för att bidra med fackkunskap.</p>
Samråd	<p>När det gäller den fysiska planeringen har kommunen enligt plan-och bygglagen (PBL) alltid skyldighet att samråda med olika intressenter.</p>

Tabell: Definitioner av olika typer av dialoger

När ska dialog hållas?

Medborgardialog är de förtroendevaldas verktyg och ansvar. En grundförutsättning är att det finns ett genuint intresse från de förtroendevalda att lyssna och beakta medborgarnas input i en fråga. Är man redan klar över hur man vill besluta ska en dialog undvikas.

Nedanstående frågor bör ställas och de kräver ett ja innan man beslutar om medborgardialog i en fråga. Om svaret är nej eller det finns tveksamheter, bör en dialog med medborgarna inte föras.

- Är frågan påverkbar?
- Är jag/vi som beslutsfattare påverkbara?
- Behöver förtroendevalda mer kunskap om medborgarnas värderingar, prioriteringar och åsikter kring frågan för att kunna fatta bästa beslutet?
- Kan en medborgardialog kring denna fråga ge medborgarna större kunskaper om kommunens ansvar och behov av prioriteringar?

Medborgardialogens del i styrningen

Behov och vinster

Behovet av att utveckla medborgardialogen som en del i styrningen bygger på att:

- Förtroendevalda behöver ett bredare underlag inför beslut, så att tjänstemännens faktakunskaper kombineras med kunskap om medborgarnas värderingar kring ärendet.
- En systematisk dialog som utgör underlag för beslut kan öka förutsägbarheten för hur det demokratiska systemet fungerar.
- Medborgarna vill engagera sig och då framförallt i frågor som ligger nära dem. Om vi vill ha mer än bara ”protestmedborgare” så krävs att dialogen är både meningsfull och ger möjlighet till påverkan samt att denna påverkan blir tydlig.
- Det finns behov av att öka tilliten och förtroendet till det demokratiska system som till stor del påverkar människors vardag.

Medborgardialog ger två typer av vinster, demokrativinster och effektivitetsvinster:

Demokrativinster:

- Ökad kunskap om de demokratiska processerna
- Ökad förståelse för komplexa beslut
- Ökat samhällsengagemang, ansvarskänsla, samt förtroende hos medborgarna
- Ökad vilja att delta i det politiska arbetet

Effektivitetsvinster:

- Ökad legitimitet för beslutsfattare
- Deltagande i medborgardialog kan öka möjligheten för förståelse och genomförande av insatser
- Systematisk medborgardialog kan ge ökad kunskap om behov och önskemål hos medborgarna vilket kan leda till att utbud bättre möter efterfrågan
- Ökad transparens leder till bättre kvalitet på kommunala tjänster. Om information om resultatet presenteras öppet för medborgare och media sätter det press på intern kvalitetsutveckling
- Medborgarna behöver få en uppfattning om att insatta resurser ger rätt tjänst till rätt pris och rätt kvalitet.

Delaktighetsformer

Medborgardialogen kan delas in i olika delaktighetsformer. Man bör tidigt i processen besluta sig för vilken form av delaktighet medborgarna ska ha och utifrån det välja metod. Ingen delaktighetsform är bättre än någon annan, istället är det syfte, mål, målgrupp och tillgängliga resurser som tillsammans avgör valet av delaktighet och metod för dialogen.

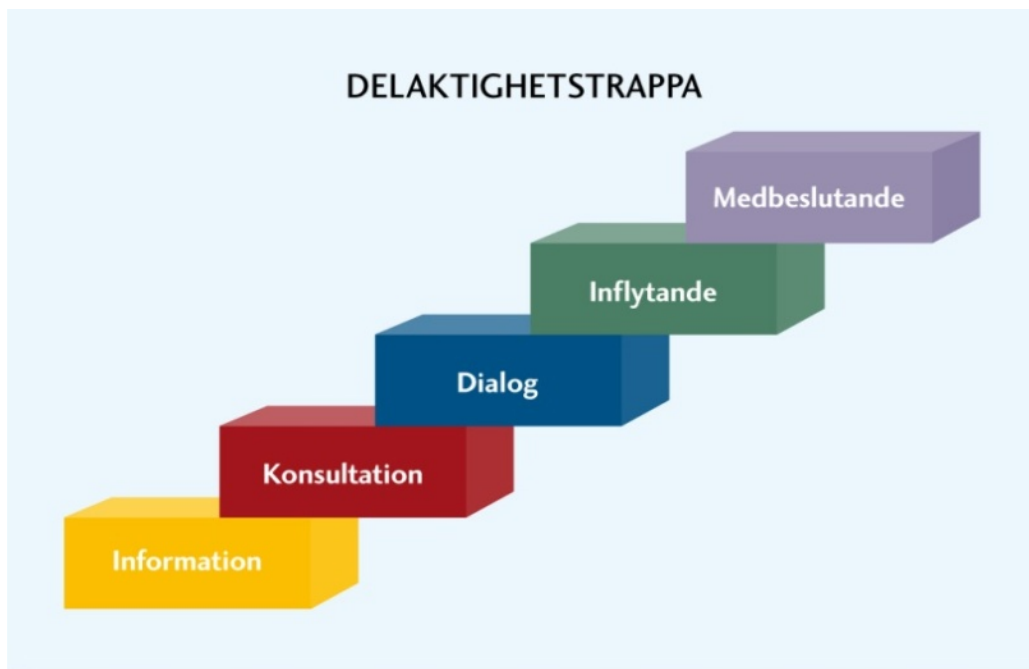

Bild: Delaktighetstrappan som beskriver vilken grad av inflytande medborgarna kan få i en specifik fråga. (Källa SKL, Sveriges kommuner och landsting)

Grad av delaktighet	Kännetecken	Medborgarna får	Metodexempel
Information	Envägskommunikation	Veta	Tidning, webb, trycksak, informationsmöte.
Konsultation	Insamling av synpunkter, förfrågningar och klagomål	Tycka	Enkätpanelen, sms-panel, råd, fokusgrupper, enkäter, inlämnade förslag och synpunkter
Dialog	Diskussionsforum, ges möjlighet att i olika former möta andra för att föra dialog	Resonera	Open space, dialogcafé, webbforum, chatt, hearings, medborgarstämma.
Inflytande	Medborgarna ges möjlighet att vara delaktiga under en längre period utifrån ett övergripande tema	Planera/Genomföra	Framtidsverkstad, gemensamma projekt
Medbeslutande	Gemensamt beslutsfattande	Bestämma	Rådslag med omröstning, medborgarbudget

Tabell: Grad av delaktighet och vad delaktigheten innebär

Principer för medborgardialog

1. Behöver förtroendevalda mer kunskap om medborgarnas prioriteringar och åsikter kring en fråga för att kunna fatta bästa beslut, ska en medborgardialog alltid övervägas i inledningsfasen när ett uppdrag ges. Det specifika syftet och form (delaktighet) ska anges.
2. I komplexa samhällsfrågor så är medborgardialog ett rekommenderat verktyg
3. Ett specifikt och konkret syfte ska bestämmas för varje medborgardialog
4. Tierps Vision ska vara vägledande i dialogen
5. Resultatet av medborgardialogen är en del av styrningen i de politiska besluten och det ska framgå på vilket sätt hänsyn tagits till resultatet inför beslut.
6. Medborgarna ska i samband med en dialog ges goda möjligheter att delta. Uppsökande arbete för att nå fler medborgare ska särskilt övervägas.
7. I genomförandet av medborgardialog ska hänsyn tas till berörda grupper.
8. Resultatet av medborgardialogen ska redovisas och återkopplas till medborgarna.

Beslut om medborgardialog tas av kommunstyrelsen efter förslag från utskotten.

- I beredningarna inför utskotten väcks frågan om en medborgardialog ska genomföras i ett specifikt ärende/fråga. Frågan tas upp till de ärenden som är på gång om det eventuellt finnas behov av dialog. Ordförande i beredningarna bör till tjänstemännen peka ut särskilda områden som intressanta för dialog, vilket tjänstemännen ska bevaka.
- Utskottet föreslår syfte och mål med dialogen.

När kommunfullmäktige ger demokratiberedningen ett uppdrag eller väljer att tillsätta en tillfällig beredning kan ett direktiv vara att medborgardialog ska ingå i uppdraget.

- Frågan om medborgardialog i en viss fråga har då beslutats av kommunfullmäktige. Beredningen och kommunfullmäktiges presidium tar tillsammans fram syfte och mål med dialogen.

Tjänstemännen upprättar en planeringsgrupp med ansvar för dialogen.

- Planeringsgruppens ansvar är att ta fram förslag på hur medborgardialogen ska genomföras. I planeringsgruppen finns kompetens om genomförande av dialoger samt verksamhetskunskap. Kommunens processägare/processledare för medborgardialog står för konsultativt stöd i genomförandet. Planeringsgruppen återkopplar planen till utskottet/kommunfullmäktigeberedningar som slutligen beslutar om dialogens genomförande.

Tillhörande dokument

Dessa riktlinjer och principer hänvisar till "Handbok för medborgardialog". Tjänstemännen utformar förslaget på genomförandet av medborgardialogen utifrån checklistan.